

יום המאבק הבינלאומי בגזענות מאגר מערכי שיעור, הפעלות, מקורות מידע ותוכן

בעשרים ואחד למרץ שנת 1966 הוכרז יום ביעור האפליה הגזעית הבין-לאומי בעקבות אירוע טראגי, "טבח שרפוול" בדרום אפריקה, בו נהרגו שישים ותשעה תלמידי בית-הספר, שהפגינו נגד חוקי האפרטהייד – בידי המשטר הגזעני של דרום אפריקה. מדינת ישראל חתמה בשנת 1966 על האמנה הבינלאומית בדבר ביעור כל צורות האפליה הגזעית. מערכת החינוך שותפה למשימה חינוכית זו, כפי שקובעות גם מטרותיו של חוק החינוך הממלכתי: "להנחיל את העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל ואת ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית ולפתח יחס של כבוד לזכויות האדם, לחירויות היסוד, לערכים דמוקרטיים, לשמירת החוק, לתרבותו ולהשקפותיו של הזולת, וכן לחנך לחתירה לשלום ולסובלנות ביחסים בין בני אדם ובין עמים" (סעיף 2(2) לחוק).

המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים פועל כל השנה במגוון רחב של מיזמים לקידום אחדות וקירוב לבבות, סובלנות, סולידריות וקבלת השונה: תכניות לקידום חיים משותפים, בתי ספר תאומים המקדמים מפגשים קבועים בין בתי ספר שכנים ממגזרים ומקבוצות שונות, תכניות מפגשים והידברות, ומערכי שיעור לקידום שוויון, סובלנות, מניעת גזענות ופגיעה בזכויות אדם ואזרח.

להלן מאגר פעילויות חינוכיות לכלל הגילאים המתמקדות בגזענות על כל פניה וצורותיה .

פעילויות אלו גובשו על ידי צוות מדריכי המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים, יחידות המשרד השונות, ומנהל חברה ונוער.

כלל הפעילויות המוצעות הוכנו ליום נמצאות בהלימה לנושא המרכזי של שנת האחדות לאור העובדה שמודגשת בהם ההכרה בזכויותיו של האדם ובייחוד בזכות לשוויון ומניעת אפליה. המערכים מעודדים אימוץ התנהגות המכבדת כל אדם באשר הוא אדם, ללא קשר למינו, גזעו, דתו, צבע עורו וכדומה

לרגל היום הבין-לאומי למאבק בגזענות 2019 מומלץ לבתי הספר להקדיש שעתיים לעיסוק בנושא זה באותו שבוע.

לפרטים נוספים ניתן לפנות אל הגב' [דניאלה פרידמן](#), מנהלת המטה לחינוך אזרחי, המזכירות הפדגוגית, טל' 050-6289268 וכן אל רפרנטיות המטה במחוזות.

חינוך יסודי

<p><u>אמירות גזעניות בכיתה שלנו?!</u>   מערך השעור כולל עיסוק במושג גזענות, ביטויי התנהגות גזענית והשלכותיה ופעילות יצירה</p>
<p><u>התמודדות עם גזענות</u>   מערך השעור משלב צפיה בסרטון ודיון במצבים המופיעים בסרטון תוך שילוב מושגים ושיח סביב מחויבות לפעול ולהגיב למעשי גזענות</p>
<p><u>התמודדות עם גזענות</u>   מערך השעור משלב צפיה בסרטון ודיון במצבים המופיעים בסרטון תוך שילוב מושגים ושיח סביב מחויבות לפעול ולהגיב למעשי גזענות</p>
<p><u>הצלקת/ יאנוש קורצ'אק</u>   לקראת יום המאבק הבינלאומי בגזענות מוצע מהלך שיעור בספרות על סיפורו של יאנוש קורצ'אק - "הצלקת". השיעור יעסוק בתופעת הגזענות המופנית כלפי ילד יהודי בכיתה בתקופת השואה בגרמניה, ובסיפורה של מורתו הפולנייה שבילדותה חוותה שנאה דומה.</p>
<p><u>כיצד מגדיר אותי שמי (מתוך יחידה 2 - אין כניסה לקבוצות אחרות - בתכנית "אל תלעגו לי")</u>   במהלך הפעילות יזהו התלמידים את הנטייה את הנטייה שלנו לתייג אנשים ולייחס להם תכונות ומאפיינים על פי נתונים בודדים בלבד או חיצוניים.</p>
<p><u>מסתכלים על הקנקן (מתוך יחידה 2 - אין כניסה לקבוצות אחרות - בתכנית "אל תלעגו לי")</u>   התלמידים יבינו את ההשפעה והמחירים שיש להכללות ולחשיבה סטריאוטיפית, ילמדו לזהות נטייה לסטראוטיפיות וכיצד למזער נזקים הנובעים ממנה.</p>
<p><u>מ"ד שמ"ש (מתוך: "ברוכים השווים")</u>   הצגת התפיסה: מד – שמ"ש = מגוון, דמיון, שונות, מקום, שוויון. אימון התלמידים ביכולת לראות את השתנה והתחדש בהם ובחבריהם. מתן תחושת מקום והכלה לתלמידים, תוך נגיעה ראשונית בתפיסת "האחר הוא אני"</p>
<p><u>אסוציאציות (מתוך: "ברוכים השווים")</u>   פעילות חווייתית וקלה הממחישה את עושר הדעות, עושר הפרשנויות ומגוון סגנונות החשיבה בכיתה..</p>
<p><u>"Same same but different" (מתוך: "ברוכים השווים")</u>   פעילות חווייתית המזמנת תנועה חופשית בכיתה ועוזרת לתלמידים לפגוש זה את זה לשיחה ולהתמקם בין חבריהם לכיתה הן בדמיון והן בשוני.</p>
<p><u>"הרוח נושבת" (מתוך: "ברוכים השווים")</u>   משחק החברה הוותיק והאהוב, מתאים לכל גיל. מאפשר למצוא נקודות דמיון וחיבור בין חברי הכיתה.</p>
<p><u>"אריאל החרש" (מתוך: "ברוכים השווים")</u>   התמודדות עם חוויית שונות וזרות.</p>
<p><u>עשרה ציירים (מתוך: "ברוכים השווים")</u>   פעילות יצירה ושיח שמעוררת את מודעות התלמידים למגוון העמדות והתפיסות שיש בתוך הכיתה, ומאפשרת להם לבחון את השוני בעמדות כמגוון שמעשיר את הכיתה ותורם לה.</p>
<p>היום האחרון של פורים. מצגת אינטראקטיבית מבית מט"ח מבוססת על הרומן הגרפי "היום האחרון של פורים" מאת יוסי ואסה, המספר את סיפור הילדות שלו באתיופיה ובעיקר את סיפור עלייתו לארץ ישראל. <u>להורדת המצגת והנחיות למורה</u></p>
<p><u>הכרת האחר</u>   המערך עוסק במכנה המשותף לצד ייחודיות בחברה הרב-תרבותית במדינת ישראל. מערך מציג לתלמידים את העובדה שהחברה הישראלית מורכבת מקבוצות ולכל אחת מהן יש מורשת תרבותית ייחודית, וכמו כן את העובדה שהפרטים המשותפים לקבוצה מסוימת מזדהים עם ערכיה, תוך היותם מחויבים לחוקי מדינת ישראל.</p>

חינוך יסודי-חטיבת ביניים

<p>אומרים לא לגזענות</p> <p>מערך 'אומרים לא לגזענות' (2017) מבוסס על מערך השיעור של האגודה לזכויות האזרח, המציג קטעים מתוך הספר "הגזענות כפי שהסברתי לבתי", מאת טאהר בן ג'לון (הוצאת בבל, 1998). וכולל מצגת מרכזת והדרכה למורים. במערך מצגת מרכזת ובה מוטמעים סרטונים וכן הדרכה למורים. המערך מותאם לעבודה גם בכיתות בהן אין חיבור לרשת האינטרנט במהלך השיעור.</p> <p>למצגת השיעור והדרכה למורה בעברית למצגת השיעור והדרכה למורה בערבית</p>
<p>מערך שיעור: גזענות, חששות ודעות קדומות</p> <p>סיפור ופעילות בנושא גזענות, חששות ודעות קדומות והשפעתם עלינו. מטרת המערך היא להבין שלפעמים ההחלטות שלנו מתקבלות מתוך חשש, מתוך מחשבה סטריאוטיפית ותחת השפעתן של דעות קדומות. עלינו להבין שהחלטות ומחשבות שלנו מושפעות לא פעם מחוויות אישיות קודמות שעל בסיסן אנחנו מקטלגים את האנשים סביבנו ומפתחים חששות מתגובות של אחרים. להבין שאנשים הסובלים מדעות קדומות כלפיהם, עשויים לפתח דעות קדומות נגדיות כלפי הקבוצה שמתייגת אותם. להבין שביכולתנו לשנות סטריאוטיפים ודעות קדומות. אם רק נאבק בדעות קדומות אלו ונעמיד אותן במבחן תמידי.</p>
<p>עושים כבוד נאבקים בגזענות</p> <p>המערך בוחן את מושג כבוד האדם והרלבנטיות שלו לחיינו, תוך התמקדות בקשר בין: אדם - בית הספר-קהילה, המערך מציע התמודדות עם דילמות חינוכיות ותופעות של גזענות באמצעות "משקפי כבוד האדם" המערך מעודד את התלמידים ליזום ולהוביל פרויקט/ים בתחום המערבוב האזרחי קישור לתופעות של גזענות: ייחוס תכונות שליליות על אדם או קבוצה, בלי היכולת לראותם כשלים. כשאנו מתייחסים אל אדם או קבוצה כחלקיים, כבעלי תכונות מסוימות בלבד, אנו מפחיתים מכבודם, מאנושיותם</p>

חטיבת ביניים

<p>מצגת חיים משותפים והתמודדות עם גזענות במערכת החינוך בעברית الحياة المشتركة والتعامل مع العنصرية في جهاز التربية والتعليم</p>
<p>"עבד נער הרועים" / נתן יונתן</p> <p>לקראת יום המאבק הבינלאומי בגזענות מוצע מהלך שיעור בספרות על סיפורו של נתן יונתן "עבד נער הרועים". השיעור יתמקד בחברות האמיצה בין שני נערים המשתייכים לעמים שונים, במפגשים ביניהם ובפרידה שנכפתה עליהם.</p> <p>גזענות בחברה הישראלית</p> <p>מטרת הפעילות לדון בתופעת הגזענות על היבטיה השונים, דרך אירועים על רקע גזעני שהתרחשו בחברה הישראלית, לבחון מהן זכויות האדם אשר נפגעות בגילוי גזענות ולהציע דרכים להתמודדות עם גילויי הגזענות.</p>
<p>אנחנו נזקק בשמם</p> <p>הפעילות נכתבה בעקבות רצח שלושת הנערים ורצח הנער הערבי משועפט. בפעילות מבררים המשתתפים ודנים במושג "פשע שנאה" ובהשלכות של פשעי שנאה על החברה הישראלית, ובנוסף מתייחסים לדעות ועמדות מתוך מאמרי דעה שהתפרסמו בעיתונות.</p>
<p>בישראל תמיד נהיה כושים</p> <p>בפעילות עוסקים המשתתפים ביחס החברה הישראלית ליוצאי אתיופיה, בגילויי גזענות על רקע שונות חיצונית, ומנסים להציע דרכים להתמודדות עם תופעת הגזענות.</p>
<p>קומדיה בשחור לבן (קולנוער)</p> <p>פעילות סביב סרט שהוכן על ידי בני נוער בקריית גת. לאחר הצפייה בסרט דנים המשתתפים בנושאים הקשורים בדעות קדומות, סטריאוטיפים, גזענות וקבלת האחר.</p>
<p>שחור ולבן (קולנוער)</p> <p>פעילות סביב סרט שהוכן על ידי בני נוער בשכונת תלפיות בירושלים. לאחר הצפייה בסרט דנים המשתתפים בנושאים הקשורים בכבוד, דעות קדומות, אלימות, לחץ קבוצתי, חברות וסטריאוטיפים.</p>

<u>רוסי, צרפתי ויהודי</u>
בפעילות מבררים המשתתפים את משמעותו של המושג "סטריאוטיפ" ואת תפקידו החברתי וכן בוחנים כיצד ניתן להשתמש בהומור כאמצעי להתמודדות עם קשים.
<u>דירה להשכיר</u>
פעילות סביב סרט. המשתתפים יבינו כיצד דעות קדומות משפיעות על התנהגותנו, ויהיו מודעים לבעייתיות ולמורכבות ביחסי עולים וותיקים בישראל.
<u>אני והאחר - סטריאוטיפים בחברה הישראלית</u>
מטרת הפעילות לבחון עמדות סטריאוטיפיות של המשתתפים כלפי קבוצות שונות בחברה, את הצורך שלנו בסטריאוטיפים ומה הסכנות הגלומות בכך.
<u>מדינת ישראל - סופר ישראלנד? דיון אקטואלי בנושא המפגש הרב תרבותי במדינת ישראל</u>
דיונים וסדנאות אודות חיים בחברה רב תרבותית.
<u>המפגש עם קהילת "מבקשי מקלט" בישראל (מתוך: "כאן בארץ הזאת" סדנאות הכנה לקראת מפגשים בסביבה רב תרבותית)</u>
דיון וסדנא המזמנים עיבוד של חוויית המפגש עם קהילת "מבקשי המקלט" בישראל.
<u>מ"ד שמ"ש (מתוך: "ברוכים השווים")</u>
הצגת התפיסה: מד – שמ"ש = מגוון, דמיון, שונות, מקום, שוויון.
<u>אסוציאציות (מתוך: "ברוכים השווים")</u>
פעילות חווייתית וקלה הממחישה את עושר הדעות, עושר הפרשנויות ומגוון סגנונות החשיבה בכיתה..
<u>עשרה ציירים (מתוך: "ברוכים השווים")</u>
פעילות יצירה ושיח שמעוררת את מודעות התלמידים למגוון העמדות והתפיסות שיש בתוך הכיתה.
<u>"Same same but different" (מתוך: "ברוכים השווים")</u>
פעילות חווייתית המזמנת תנועה חופשית בכיתה ועוזרת לתלמידים לפגוש זה את זה לשיחה ולהתמקם בין חבריהם לכיתה הן בדמיון והן בשוני.
<u>"הרוח נושבת" (מתוך: "ברוכים השווים")</u>
משחק החברה הוותיק והאהוב, מתאים לכל גיל. מאפשר למצוא נקודות דמיון וחיבור בין חברי הכיתה.
<u>"חיים פשוטים" (מתוך: "ברוכים השווים")</u>
דיון חווייתי אודות סובלנות, פתיחות וחיים בחברה רב תרבותית.
<u>"שווים" (מתוך: "ברוכים השווים")</u>
חווייה, דיון והמשגה אודות ערך השוויון.
<u>האחר הוא אני – הזמנה להתבוננות</u>
מצגת מחשבתית להעמקה בתפיסת האחר הוא אני
<u>"הגזענות היא האיום החמור ביותר לאדם - מקסימום שנאה בגלל מינימום סיבה"</u>
המהלך הוא דיון בגזענות בעיני מקורות יהודיים. השלב הראשון הוא דיון בהגדרתו של הרב השל את הגזענות. מבט פלורליסטי ועמדה חד-משמעית. השלב השני הוא לראות ולדון בתגובה – לא רק מילולית- נגד התופעה וכתוצאה מכך מפגש לא שגרתי בין שני עולמות" (כומר ורב).
מפמ"ר ערבית ואיסלם: בעקבות הסיפור דירה להשכיר - חומרים להוראת ערבית לדוברי עברית. <u>אתר מפמ"ר, דף הדרכה למורה, טקסט הסיפור בערבית, דף עבודה</u>

חטיבת ביניים-חטיבה עליונה

<p>אנחנו ואתם   מערך לחטיבת הביניים ולחטיבה העליונה, המלווה בחומרים ויזואליים להמחשת הנטייה לבצע הפרדה בין הקבוצה שאליה   אנו משתייכים – "קבוצת הפנים" ו לקבוצה שאנחנו לא שייכים אליה – "קבוצת החוץ".   המערך מותאם לעבודה גם בכיתות בהן אין חיבור לרשת האינטרנט במהלך השיעור.   במערך מצגת מרכזת ובה מוטמעים סרטונים. להפעלת המצגת הדליקו על החץ מימין למטה. <u>להורדת המצגת למחשבכם</u> <u>הנחיות למורה</u></p>
<p>פעילויות של מינהל חברה ונוער ליום הבינ"ל למניעת גזענות, כולל גיליונות 'על סדר היום'   במלאת 40 שנים להחלטת האו"ם שקבעה שהציונות היא צורה של גזענות, ובה נשא חיים הרצוג, אז שגריר ישראל באו"ם,   נאום היסטורי, נכתב <u>מערך שיעור</u> העוסק בנושא. <u>מניעת גזענות 40 שנה לנאום הרצוג</u></p>
<p>בשביל הדיאלוג"/מדרשת אדם   חוברת המיועדת לפעילות עם תלמידים בבתי הספר העל יסודיים ומהווה את הבסיס למידת דרך חינוכית להתמודדות עם   תופעת הגזענות בחברה הישראלית. החוברת מתמקדת בארבע סוגיות מרכזיות החיוניות להבנת תופעת הגזענות ולכל   אחת מהן מוצעת פעילות אחת או יותר הממחישה אותה ונותנת כלים ראשוניים להתמודדות עמה. <u>בשביל הדיאלוג</u></p>
<p>כן לכבוד האדם-לא לגזענות/מדרשת אדם - מערכי שיעור העוסקים בשתי סוגיות מרכזיות: בירור משמעות המושג "הזכות לכבוד" ובירור הקושי לכבד בחברה רב תרבותית. <u>כן לכבוד האדם – לא לגזענות</u></p>
<p><u>Newspaper Activities</u>   These teaching ideas for "International Day for the Elimination of Racial Discrimination" are based on   Newspaper Articles. Students can be encouraged to collect newspaper articles that are connected to   the theme of "Racialism"</p>
<p><u>מושגי יסוד – התפתחות הגזענות והגדרתה</u> (המטה לחינוך אזרחי בשיתוף עם הפיקוח על הוראת האזרחות).   המערך עוסק במושגי יסוד לקראת יום המאבק בגזענות: על התפתחות הגדרת הגזענות ועל הדרכים להתגונן בפניה.   על יום המאבק הבין לאומי באפליה גזענית- ה-21/3.</p>
<p>משחק הוגן-חינוך להגינות ספורטיבית   מוצע להשתמש בספר "משחק הוגן-חינוך להגינות ספורטיבית ספר למורה ולתלמיד בחט"ב ובחטיבה העליונה " <u>הוצאת משרד החינוך, המזכירות הפדגוגית, שנת 2002</u>,</p>
<p><u>מדריך למורה לאזרחות וספרות ל"בוקר חום"</u>   הספר "בוקר חום" עוסק בתהליך הפיכת המשטר הדמוקרטי ללא דמוקרטי במדינה. המערך המוצע משלב עיסוק בפן   הספרותי של היצירה ובערכים האזרחיים הקשורים בה.</p>
<p><u>כן ולא – כן לכבוד האדם ולא לגזענות</u>   מדרשת אדם מציעה חינוך לטיפוח ושמירה על כבוד האדם. התוכנית איננה מתמקדת בתגובה לתופעות הגזענות הקיימות   אלא במניעתן, על ידי חינוך להכרה באחר ובכבודו. התכנית כוללת מערך של שש סדנאות ומאמרים נלווים.</p>
<p><u>סרטון – על הגזענות בחברה הישראלית</u>   סרטון שיצרו תלמידי מגמת תקשורת בתיכון קוגל ופעילות על הגזענות בחברה הישראלית</p>
<p><u>פעילות - השתייכות</u> <u>כך זה אמור היה להיות מהו גזע?</u>   עיסוק במאבק בסגרגציה בין שחורים ללבנים כפי שהתקיימה בשנות ה-50 בארה"ב.   הבחירה לדון בסוגיה זו, נובעת מן התפיסה של "הרחקת עדות" שבאמצעותה ודרכה ניתן לבחון סוגיות מן ההיסטוריה   והמציאות הישראלית ולדון בכיתות בשאלות של אזרחות ודמוקרטיה בישראל.</p>

מערכי שיעור בשפה הערבית ליום המאבק הבינלאומי בגזענות

אقتراحات لفعالية صفية. مظاهر العنصرية في إسرائيل, مجرد تفوهات متفرقة أم تعبير عن سياسة ممنهجة تجاه الاقلية العربية في البلاد?
ألوان البشر: البشرُ أجناسٌ وألوانٌ مختلفة، فمنهم الأبيضُ ويسكنُ أوروبا وأمريكا وأستراليا، ومنهم الأسودُ ويسكنُ أفريقيا حيثُ هاجرَ قسمٌ منهم إلى أمريكا وسُموا بالزنوج؛ ومنهم الأصفرُ ويسكنُ شرقَ آسيا. ويندرجُ العربُ ضمنَ اللونِ القمحي.

הצעות לשיעורים בתורה שבעל פה – יום המאבק הבינלאומי בגזענות

המערך מביא מקורות המציגים שלושה היבטים הנוגעים לדיון בגזענות: א. ערכו של האדם. ב. כבוד האדם- לכל אדם. ג. "דרכי שלום" במרקם החיים שבינינו לשכנינו.

מערך חינוכי בנושא התמודדות עם גזענות (2013) כאשר הציר המארגן הינו "מהדרה להכלה". ניתן אירועים תוך שימוש בכלים חינוכיים להעמקת המודעות לתופעה, התמודדות עמה והצעת דרכים למיגורה.

מערך שיעור בעקבות תקיפת המורות על רקע גזעני (2013)

התלמידים דנים במקרי תקיפת המורות תוך דיון בשאלות: מהן התחושות שעולות בכם מקריאת הכתבה? האם אתם מכירים עוד מקרים הדומים במהותם למקרה זה? איך קורה, לדעתכם, שכל כך הרבה נערים השתתפו במעשה ואף אחד לא עצר אותם? האם לדעתכם זהו מעשה גזעני? מה מגדיר גזענות? אילו קבוצות נוספות באוכלוסייה סובלות מגילויי גזענות? באילו אמצעים נוספים לדעתכם יכולה לנקוט המדינה במטרה למנוע מקרים כאלה בעתיד? כיצד ניתן לעורר את המודעות למאבק בגזענות? כיצד, לדעתכם, צריך להלחם בגזענות וביטוייה האלימים בחברה הישראלית?

מערך פעילות אקטואלי בנושא גזענות כלפי יהודים אתיופים בישראל (תשע"ב)

מצגת מלוות שיעור

המערך בוחן את סוגיית הגזענות נגד בני העדה האתיופית דרך חמישה מקרי בוחן אקטואליים. המכנה המשותף לכל המקרים שהוצגו הוא שכולם משקפים גילויים של אפליה גזעית כלפי בני העדה האתיופית. התלמידים נדרשים לדון במקרי בוחן אלו ולנתחם.

חטיבה עליונה

מצגת חיים משותפים והתמודדות עם גזענות במערכת החינוך בעברית

الحياة المشتركة والتعامل مع العنصرية في جهاز التربية والتعليم

גזענות כלפי תרבויות משנה- מערך שיעור בסוציולוגיה

מערך השיעור עוסק בגזענות ואפליה כלפי תרבויות משנה בחברה הישראלית תוך ניתוח סרטונים וכתבות

דגמי מדיניות, הדרה וגזענות כלפי תרבויות משנה

מקבץ מערכי שיעור ופעילויות בסוציולוגיה בנושא גזענות ואפליה כלפי קבוצות בחברה הישראלית

דמותה של המדינה היהודית בחזונו של הרצל

יחידת הוראה זו מתמקדת בבעיית היהודים ובפתרון שמציע הרצל בספריו ובכתביו. היחידה משלבת את תחום הספרות ומציגה את תגובתו של חיים נחמן ביאליק בשיר שכתב על רעיונותיו של הרצל והציונים.

ז'בוטינסקי והיחס לערביי ישראל

בשנים האחרונות אנו עדים לגילויי גזענות ואפליה כלפי המיעוט הערבי במדינת ישראל. מערך שיעור זה דן במשנתו של ז'בוטינסקי ראש בית"ר ונשיא הצה"ר כלפי ערביי ארץ ישראל.

קאטרינה מאת אהרון אפלפלד

יחידת הוראה זו מתמקדת בנובלה קאטרינה מאת אהרון אפלפלד, המציגה נקודת מבט של גויה בתקופת השואה ובתפיסתה את היהודי. היחידה דנה בתופעת העמידה מהצד בתקופת השואה תופעה בה אדם נוכח במקום בו מתרחש מעשה לא מוסרי, פוגעני והוא איננו נוקט עמדה כדי לעוצרו

אירועי ואדי סאליב על רקע הבנת בעיות סוציולוגיות במפגש בין תרבותי

אירועי ואדי סאליב היוו את קו פרשת המים ביחס המדינה לעולים החדשים מארצות האסלם. לאורך השנים חוו העולים החדשים מארצות האסלם תחושות אפליה וקיפוח מצד השלטונות. תחושות אלו באו לידי ביטוי ממשי באירועי ואדי סאליב ובהפגנות הרבות שהיו במקומות שונים בארץ.

<p style="text-align: right;"><u>הצלוקת/ יאנוש קורצ'אק</u></p> <p>לקראת יום המאבק הבינלאומי בגזענות מוצע מהלך שיעור בספרות על סיפורו של יאנוש קורצ'אק - "הצלוקת". השיעור יעסוק בתופעת הגזענות המופנית כלפי ילד יהודי בכיתה בתקופת השואה בגרמניה, ובסיפורו של מורתו הפולנייה שבילדותה חוותה שואה דומה. לימוד הסיפור יעלה תובנות בתחום הערכי: 1. התלמיד יכיר בכך שיש לקבל גם את הלא מוכר, השונה והאחר. 2. התלמיד יבין שיש לפעול בכדי למנוע פגיעה פיזית או נפשית באחר. 3. התלמיד יפנים חשיבות המצווה "ואהבת לרעך כמוך" וימנע משנאת חיים ומגזענות.</p>
<p style="text-align: right;"><u>קונפליקט בין קבוצות כגורם להיווצרות דעות קדומות</u></p> <p>במערך זה נידון בהרחבה מצב של קונפליקט בין קבוצות על משאב מוגבל כגור משמעותי ביצירת יחסי עוינות בין קבוצות, יחסים שיש בהם כדי להוביל לדעות קדומות. התוצאה של דעות קדומות עלולה להיות אפליה וגזענות. השיעור מציע הצבת מטרת על כדרך לצמצום העוינות בין קבוצות והפחתת הדעות הקדומות, וזאת תוך בירור ערכי הסובלנות וההכלה, החשובים לנו כחברה.</p>
<p style="text-align: right;"><u>גזענות בחברה הישראלית</u></p> <p>מטרת הפעילות לדון בתופעת הגזענות על היבטיה השונים, דרך אירועים על רקע גזעני שהתרחשו בחברה הישראלית, לבחון מהן זכויות האדם אשר נפגעות בגילויי גזענות ולהציע דרכים להתמודדות עם גילויי הגזענות.</p>
<p style="text-align: right;"><u>אנחנו נזעק בשמם</u></p> <p>הפעילות נכתבה בעקבות רצח שלושת הנערים ורצח הנער הערבי משועפט. בפעילות מבררים המשתתפים ודנים במושג "פשע שנאה" ובהשלכות של פשעי שנאה על החברה הישראלית, ובנוסף מתייחסים לדעות ועמדות מתוך מאמרי דעה שהתפרסמו בעיתונות.</p>
<p style="text-align: right;"><u>בישראל תמיד נהיה נושים</u></p> <p>בפעילות עוסקים המשתתפים ביחס החברה הישראלית ליוצאי אתיופיה, בגילויי גזענות על רקע שונות חיצונית, ומנסים להציע דרכים להתמודדות עם תופעת הגזענות.</p>
<p style="text-align: right;"><u>קומדיה בשחור לבן (קולנוער)</u></p> <p>פעילות סביב סרט שהוקן על ידי בני נוער בקריית גת. לאחר הצפייה בסרט דנים המשתתפים בנושאים הקשורים בדעות קדומות, סטריאוטיפים, גזענות וקבלת האחר.</p>
<p style="text-align: right;"><u>שחור ולבן (קולנוער)</u></p> <p>פעילות סביב סרט שהוקן על ידי בני נוער בשכונת תלפיות בירושלים. לאחר הצפייה בסרט דנים המשתתפים בנושאים הקשורים בכבוד, דעות קדומות, אלימות, לחץ קבוצתי, חברות וסטריאוטיפים.</p>
<p style="text-align: right;"><u>רוסי, צרפתי ויהודי</u></p> <p>בפעילות מבררים המשתתפים את משמעותו של המושג "סטריאוטיפ" ואת תפקידו החברתי וכן בוחנים כיצד ניתן להשתמש בהומור כאמצעי להתמודדות עם קשים.</p>
<p style="text-align: right;"><u>דירה להשכיר</u></p> <p>פעילות סביב סרט. המשתתפים יבינו כיצד דעות קדומות משפיעות על התנהגותנו, ויהיו מודעים לבעייתיות ולמורכבות ביחסי עולים וותיקים בישראל.</p>
<p style="text-align: right;"><u>אני והאחר - סטריאוטיפים בחברה הישראלית</u></p> <p>מטרת הפעילות לבחון עמדות סטריאוטיפיות של המשתתפים כלפי קבוצות שונות בחברה, את הצורך שלנו בסטריאוטיפים ומה הסכנות הגלומות בכך.</p>
<p style="text-align: right;"><u>מדינת ישראל - סופר ישראלנד? דיון אקטואלי בנושא המפגש הרב תרבותי במדינת ישראל (מתוך: "כאן בארץ הזאת" סדנאות הכנה לקראת מפגשים בסביבה רב תרבותית)</u></p> <p>דיונים וסדנאות אודות חיים בחברה רב תרבותית.</p>
<p style="text-align: right;"><u>המפגש עם קהילת "מבקשי מקלט" בישראל (מתוך: "כאן בארץ הזאת" סדנאות הכנה לקראת מפגשים בסביבה רב תרבותית)</u></p> <p>דיון וסדנא המזמנים עיבוד של חוויית המפגש עם קהילת "מבקשי המקלט" בישראל.</p>

<p align="center">"הרוח נושבת" (מתוך: "ברוכים השווים")</p> <p>משחק החברה הוותיק והאהוב, מתאים לכל גיל. מאפשר למצוא נקודות דמיון וחיבור בין חברי הכיתה.</p>
<p align="center">"חיים פשוטים" (מתוך: "ברוכים השווים")</p> <p>דיון חווייתי אודות סובלנות, פתיחות וחיים בחברה רב תרבותית.</p>
<p align="center">"שווים" (מתוך: "ברוכים השווים")</p> <p>חוויה, דיון והמשגה אודות ערך השוויון.</p>
<p align="center">הגזענות בראי הפסיכולוגיה</p> <p>הכרת מושגים מתחום הפסיכולוגיה החברתית; העמקת תחושת אמפטיה; הרחבת המודעות לגזענות בחברה הישראלית.</p>
<p align="center">השד העדתי</p> <p>יישום מושגים בתחום הפסיכולוגיה החברתית שנלמדו בעבר; טיפוח סובלנות כלפי האחר מתוך הקשבה למצוקתו ולעמדותיו – התמודדות עם 'השד העדתי'</p>
<p align="center">היום הבינלאומי למאבק בגזענות</p> <p>מערך לשיעורי אזרחות ושעות מחנך לתלמידי החטיבה העליונה. במערך ארבעה פרקים: 1. קטעי הגות בנושא הגזענות 2. מנהיגי מופת במאבק כנגד גזענות 3. ואצלנו? – במדינת ישראל 4. על העומדים מהצד. ניתן ללמד את הפרקים ברצף ואף ניתן ללמד כל אחד מהם בפני עצמו. בכל פרק מובאים מקורות מגוונים ולאחריהם סוגיות לדיון.</p>
<p align="center">פסיכולוגיה סוציולוגיה</p> <p>מערכי השיעור מציעים עיסוק בתופעת הגזענות והדעות הקדומות דרך עולם התוכן והמושגים של הפסיכולוגיה והסוציולוגיה. בנוסף, צורף מערך שעור המציע פעילות לשינוי עמדות באמצעות כרזות.</p>
<p align="center">"הכל בגלל כוכב ירוק..."</p> <p align="center">قتراح فعالية بمناسبة اليوم العالمي للقضاء على العنصرية نهائى على ورقة لوجو</p> <p>هناك قلق شديد أخذ بالألذدياد يساور العديد من المربين والمربين سببه انتشار التوجهات والآراء العنصرية وتراجع قيم الديمقراطية والأنسانية في المجتمع , إزاء هذا الوضع المقلق، تقع على عاتق المربين والمربين مسؤولية كبيرة في محاربة العنصرية بجميع أشكالها ورفض جميع أنواع التعصب وخصوصاً الاثنى والطائفي، الحماثي والقبلي، يحيي العالم في 21 من آذار من كل عام، اليوم العالمي لمكافحة التمييز العنصري</p>
<p>"יסודות" מציעה מערכי שיעור מתוך תכנית יח"ד (יהדות, חברה ודמוקרטיה) לכיתות העל יסודי. המערכים עוסקים בשאלת הגזענות במדינת ישראל, ובתשתית התפיסה הדמוקרטית והיהודית כאחד: כל אדם באשר הוא אדם זכאי לכבוד בסיסי, ללא הבדלי גזע, לאום, דת או מין. דיון והפעלה בעקבות מכתב הרבנים. מערכי לימוד נוספים, מאגר מידע והפעלות תוכלו למצוא באתר יסודות www.yesodot.org.il</p> <ol style="list-style-type: none"> "על כבוד ועל אהבה" "להיות בן אדם" מדריך למורה
<p align="center">אקטואליה – מכתב הרבנים</p> <p>אקטואליה: גילוי דעת עליו חתומים עשרות רבני ערים התפרסם בסוף השבוע ועורר סערה בציבור הישראלי. בגילוי נכתב כי חל איסור הלכתי חמור למכור או להשכיר דירות וקרקעות בארץ ישראל למי שאינו יהודי.</p>
<p align="center">סרטון - זרים ("STRANGERS")</p> <p>סרטון קצר שהמוטיב המרכזי בו הוא הפחד מהאחר. סרטון זה יכול להוביל לדיון מעניין על הדומה והשונה בין יהודים לערבים, ועל הקשר בין פחד לשנאה.</p>
<p align="center">מהי גזענות?</p> <p>פעילות המבוססת על ניתוח קטעי-טקסט מגוונים היוצרים פרספקטיבה ומאפשרים להתמודד עם תופעת הגזענות. מטרת הסדנא להגדיר מהי גזענות על מרכיביה ומאפייניה ולפתח דיון ביקורתי במשמעויותיה.</p>
<p align="center">היום הבינלאומי למאבק בגזענות</p> <p>מערך של המטה לחינוך אזרחי עם הערות לניתוח אורייאני של הטקסטים</p>

רב גילאי

מצגת אינטראקטיבית מבית מט"ח העוסקת בקשר שבין הזהות האישית והקבוצתית והשם שלנו, לבין הכללות, סטריאוטיפים ודעות קדומות.

[להורדת המצגת והנחיות למורה](#)

מט"ח מציעה סרטונים, פרקים מסדרות וחומרי למידה בנושא גזענות מבית - בעברית ובערבית. ביניהם חומרים העוסקים ביחס לאחר, יחסי יהודים-ערבים, יחסי עולים וותיקים, חילונים ודתיים, היחס למהגרי עבודה ועוד.

[טבלת ריכוז לפי תחומים](#)

[ריכוז לפי שכבות גיל](#)

האגודה לזכויות האזרח מציעה מערכי שיעור והפעלות בנושא גזענות מהי, האם גם אנחנו גזענים ועוד. בקישור חומרים המיועדים למגוון גילאים - מגיל הגן ועד לחט"ע

[מרחב חינוכי לדמוקרטיה וזכויות אדם](#)

באתר [זכויות התלמיד](#) במשרד החינוך מצויות הפעלות ויחידות לימוד לבתי הספר - על אנטישמיות וגזענות המיועדות לילדים, אך מתאימות גם לנוער וביניהן:

["אצלנו בחצר": על גזענות כיום בחברה הישראלית](#)

[גזענות ודעות קדומות במבט קולנועי](#)

וכתבות מעיתונים בנושא גזענות:

["ליד ילד אתיופי צריך מסכת חמצן" - Ynet](#)

[לוד: גן נפרד לילדים אתיופים - Ynet](#)

[יש גם פנתרים רוסים - nrq](#)

["ההערה של בעלי ארומה - חלק מתרבות גזענית" - Ynet](#)